

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖZ-YETERLİK ALGILARININ ARAŞTIRILMASI*

Ahmet AYDIN¹

Yüksek Lisans Öğrencisi

E-mail: ahmetaydinuludagunii@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8243-0685

Bilal YORULMAZ

Doç.Dr.

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi

E-mail: bilal.yorulmaz@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3456-0797

Öz

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarını tespit etmektir. Genel amaç çerçevesinde oluşturulan alt sorular; sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterliklerinin kıdem, cinsiyet, hizmetiçi eğitim alıp almama, üniversitede değerler eğitimi dersi alıp almama ve çocuk sahibi olup olmama değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik sorulardır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında İstanbul ili sınırları içerisinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise 130 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerine uygulanan formda demografik bilgiler ve “Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Öz-Yeterlik Ölçeği” yer almaktadır. Veri analizlerinin yapılmasında SPSS programından yararlanılmıştır. Sınıf

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ **Sorumlu Yazar:** ahmetaydinuludagunii@gmail.com

Atıf (APA): Aydın, A. & Yorulmaz, B., (2025), Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik Algılarının Araştırılması, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 17 (2): 224-244.

öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları ölçeğinden elde edilen bulgulara göre üniversitede ders alıp almama değişkeninin ölçek geneli ve değerlendirme alt boyutunda, hizmetiçi eğitim alıp almama değişkeninin ise beş farklı alt boyutu ölçen öz yeterlik ölçeğinin dört farklı boyutunda (ölçek geneli, öğretmen davranışları, planlama-uygulama, değerlendirme) anlamlı düzeyde farklılıklar oluşturduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet, çocuk sahibi olup olmama ve kıdem değişkenlerinin ölçeğin herhangi bir alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Öz yeterlik, Sınıf Öğretmeni

Alan Tanımı: Eğitim Bilimleri

INVESTIGATING THE SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHER'S IN VALUES EDUCATION

Abstract

The purpose of this research is to determine primary school teachers' self-efficacy perceptions regarding values education. The sub-questions formulated within the general aim to investigate whether primary school teachers' self-efficacy perceptions regarding values education differ according to variables such as seniority, gender, participation in in-service training, taking a values education course at university, and being a parent. In the research, a quantitative research method of correlational survey model was used. The population of the research consists of primary school teachers working within the boundaries of Istanbul province during the 2023-2024 academic year. The sample consists of 130 primary school teachers. The form administered to primary school teachers includes demographic information and the "Primary School Teachers' Values Education Self-Efficacy Scale." SPSS software was used for data analysis. According to the findings obtained from the Primary School Teachers' Values Education Self-Efficacy Scale, it was determined that the variable of taking a course at university created significant differences in both the overall scale and the evaluation sub-dimension of the self-efficacy scale, while the variable of participating in in-service training created significant differences in four different dimensions of the self-efficacy scale (overall scale, teacher behaviors, planning-implementation, evaluation). It was

found that gender, parenthood, and seniority variables did not create significant differences in any sub-dimension of the scale.

Key Words: *Value, Values Education, Self-Efficacy, Classroom Teacher*

GİRİŞ

Değer, bir şeyin önem derecesini belirlemek için yararlanılan soyut ölçü, bir şeyin denk geldiği karşılık, kıymet, yüksek ve fayda sağlayan niteliklerdir (Ulusoy ve Dilmaç, 2020). Değerler, toplumun ya da toplumdaki küçük grupların birliğini ve devamlılığını sağlayan, bireylerin çoğunluğunca kabul edilen; ortak duygu, düşünce, amaç ve çıkarları yansıtan genele yayılmış temel ahlaki ilkeler ve inançlardır (Erjem & Kızılçelik, 1994, akt. Durmaz ve Yorulmaz, 2022). Eğitim ile gelecek nesillere aktarılabilen, bireyin kendisine, ailesine, çevresine ve bütün insanlığa yararlı olmasını sağlayan, öğrenilebilen ve öğretilen olgulardır (Kılınç, 2015, akt. Durmaz ve Yorulmaz, 2022). Koç (2023)’a göre ise değerler kavramı, insan davranışlarına rehber olan ilke ve inançlar; gerçekleşen eylemlerin iyi olup olmadığını değerlendirip karara varmak için kullanılan standartlardır.

Daha iyi bir dünyaya ulaşma amacıyla değerlerin öğretilmesi ve geliştirilmesi amacıyla gösterilen gayretler ise literatürde değerler eğitimi olarak isimlendirilmektedir (Meydan, 2014). Buradan hareketle değerler eğitimi “Çocukların ve gençlerin pozitif değerleri keşfedip geliştirmeleri ve kendi potansiyellerine göre ilerlemeleri için yürütülen eğitimsel gayretler.” şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 2010).

Değerler eğitimi ilk olarak ailede başlar. Aileden sonra değerler eğitiminin verildiği en önemli kurum ise okuldur. Okullarda değerler eğitimi, insanların toplumsal normlarının gelecek nesillere aktarılması ve toplumun toplumsal normlar çerçevesinde bütünleşmesi için her zaman var olmuştur. Okul değerlerin gelecek nesillere düzenli bir şekilde aktarılmasını sağlar. Çocuğun eğitim durumu değerlerin aktarılmasında ve yaşatılmasında etkilidir. Bu, gerçek bir değer aktarımıyla sonuçlanır. Çocuklar okullarda, değerleri yakın ve uzak çevrelerindeki farklı çocuklarla karşılaştırabilmekte ve böylece toplum tarafından benimsenmelerini sağlayacak ortak bir paydaya ulaşabilmektedirler (Aranlı ve ark., 2023). Ayrıca son dönemlerde toplumları olumsuz olarak etkileyen bir başka deyişle toplumları ve bireyleri tehdit eden çocuk istismarı, terör, uyuşturucu vb. sosyo-ahlaki problemlerin görülme sıklığı giderek artmaktadır. Bu problemler

diğer dünya ülkeleri ile beraber ülkemizde de bireysel ve toplumsal hayatı ciddi şekilde tehdit etmektedir. Suç işleme oranlarının artması, uyuşturucu kullanımının yaygınlaşması, nikahsız gebelikler, artan çocuk istismarı haberleri, kadın cinayetleri gibi son zamanlarda sık ve gün aşırı rastladığımız ciddi olaylar toplumumuzdaki ahlaki yozlaşmayı da gözler önüne sermektedir (Altıntaş, 2016). Bu bağlamda ülkeler ahlaki kayıpların önüne geçebilmek ve yaşanabilir bir toplum düzeni oluşturmak amacıyla bireylere, değerleri ve diğer istendik davranışları kazandırmak için resmi olarak kullandıkları örgün eğitim programlarına değerler eğitimi konularını entegre etmektedirler. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı'na hazırlanan eğitim programlarında öğrencilere kazandırılması gereken değerler yer almaktadır. Bu değerlerin öğrencilere kazandırılması konusunda öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Özellikle öğrencileriyle eğitim sürecinin en başında ve öğrenilenlerin kalıcığının en yüksek olduğu kritik bir dönemde karşılaşan, ayrıca onlarla 4 yıl gibi uzun bir zaman geçiren sınıf öğretmenlerine bu konuda çok büyük sorumluluklar düşmektedir.

Literatür tarandığında genel olarak sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulamaları üzerine olan görüşlerinin incelendiği görülmektedir. Onat Sayın (2020)'ın yüksek lisans tezinde, sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri incelenmiş ve çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu değerler eğitimi uygulamalarının gerekliliği üzerine fikir belirtmişlerdir. Ancak çalışmada değerler eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin karşılaştığı "...uygulama safhasının eksikliği, çalışmaların yetersizliği, öğretmenlerin yalnız kaldığı ve desteklenmediği, gereksiz formalitelerin olduğu, ders yoğunluğu ve eksik materyaller nedeniyle projenin yürütülmesinin zorlaştığı" vb bazı güçlüklerden bahsedilmektedir. Bayırlı ve arkadaşları (2020)'nın yaptığı bir diğer araştırmada ise değerler eğitimi uygulamaları esnasında öğretmenlerin; ailesel, çevresel, pedagojik nedenler ile gönülsüz öğretmenler ve uygulamadan kaynaklı bazı güçlükler yaşadığının tespit edildiği görülmektedir. Aktepe ve arkadaşları (2020)'na göre değerler eğitiminde güçlük yaşayan öğretmenlerin, özellikle değerlerin soyut bir konu olmasından kaynaklı olarak küçük yaş gruplarına uygulamada sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin davranışlarında arzu edilen değişikliği oluşturmada öğretmenlerin güçlük çektiği ve öğrencilerin değerler eğitimine karşı gönülsüzlük gösterdikleri görülmektedir. Aydın'ın (2019) araştırmasının sonuçlarında da değerlerin ilkökul öğrencilerine soyut geldiği ve öğretmen tarafından somutlaştırılarak anlatılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca okul kültürü ve ikliminin değer öğretimine uygun hale

getirilmesi de araştırmaya katılanların çoğunluğu tarafından öne sürülmektedir. Ailelerin değerler eğitime yönelik olarak, bilinçli bir şekilde rol model olması gerektiğinin ve değerler eğitiminin temelinin ailede atıldığının altı çizilmektedir. Akpınar ve Özdaş'ın (2013) çalışmasına göre öğretmenler tarafından okullar değerler eğitiminde önemli görülmektedir. Ancak derslerin yoğunluğu, sınıfların kalabalık oluşu, okul-aile ve çevre iletişiminin sınırlı olması gibi sebeplerin okulları değerler eğitiminde yetersiz kıldığı görüşü savunulmaktadır. Karamustafaoğlu ve Amanat (2017) 'ın Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri isimli araştırmasında öğretmenlerin değer ve değerler eğitimi kavramlarını karıştırdıkları sonucunun ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca değerler eğitiminde diğer öğretmenlerle iş birliği içinde olunmasına da dikkat çekilmektedir. Kırıl ve Dinçer (2018)' in sınıf öğretmenliği 4. Sınıf öğrencileri üzerinde tamamladığı bir çalışmada ise ilginç bir şekilde 10 öğrencinin değerler eğitimi kavramını daha önce hiç duymadığının tespit edildiği görülmektedir. Bu durumu ilginç kılan taraf ise sevgi, saygı, adalet, hoşgörü, vatanseverlik gibi kavramların birer değer olduğu ve bu kavramların değerler eğitimi kapsamında olduğunun öğrenciler tarafından bilinmemesidir. Yapılan bu araştırmalardan elde edilen sonuçların büyük oranda birbirine benzediği görülmektedir. İlgili araştırmalarda karşılaşılan güç durumlar bizi bu çalışmada öz-yeterlik kavramına yöneltmektedir. İlişkili literatürde incelenen araştırmaların hemen hemen hepsinde öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında karşılaştığı güçlüklerden bahsedildiği görülmektedir. Güçlük ifadesinin ön plana çıktığı durumlarda öz-yeterlik kavramı akla gelmektedir. Çünkü öz-yeterlik güçlüklerle başa çıkabilme inancıdır. Bandura öz-yeterlik kavramını "bireyin gelecekte karşılaşabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkında yargısı, inancıdır" şeklinde tanımlamaktadır (Senemoğlu, 2015, akt. Bayat ve Yazar, 2022). Öğretmenler bu güçlüklerin üstesinden geldikleri ölçüde değerler eğitimi etkinliklerinin kalitesi artmaktadır. Bu güç durumları aşabilmek için öğretmenlerin değerler eğitime yönelik öz-yeterlik algılarının yüksek düzeyde olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra bir diğer dikkat çeken konu ise ilgili literatür incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitime yönelik öz-yeterlikleri için sınıf öğretmenleri üzerinde yürütülmüş az sayıda çalışma olmasıdır. Öz'ün (2019) sınıf öğretmeni adaylarının değer eğitime ilişkin özyeterlilik algılarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı konusunda bulgular elde ederek bu bulgular ışığında sonuçlara vardığı görülmektedir. Ekiz'in (2019) ise araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarına Low (2013) tarafından geliştirilen Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimi Yeterlikleri ölçeğini sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri üzerinde

farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için uyguladığı görülmektedir. Çetinbaş (2015) da çalışmasında sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik yeterliliklerinin medeni durum, hizmet içi eğitim alıp almama, cinsiyet gibi değişkenler üzerinde farklılaşıp farklılaşmadığı durumunu incelemiştir. Ekin (2019) ise farklı branşlardan öğretmenlerin değerler eğitimi öz yeterlik algılarının cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki deneyim, görev yapılan öğretim kademesi, değerler eğitime yönelik hizmet içi eğitim alma durumu ve üniversite eğitimi esnasında değerler eğitime yönelik ders alma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Demirel (2009) sınıf öğretmenlerinin karakter eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarını cinsiyet, kıdem, eğitim durumu, sınıf düzeyi, sınıf mevcudu, hizmet-içi seminere katılma değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeye çalışmıştır.

Konu ile ilgili alanyazın detaylı bir şekilde taranarak yukarıdaki çalışmalara ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algılarının araştırıldığı çalışma sayısının az olması ve öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmeleri konusunda öz-yeterlik algılarının hangi düzeyde olduğunun araştırılacak olması araştırmayı önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi “Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları hangi düzeydedir?” şeklinde belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırmada, nicel araştırma yönteminin ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli birden fazla değişkenin birbirlerini etkileyip etkilememeye durumlarını saptamak için kullanılmaktadır (Tekbıyık, 2019). İlişkisel tarama modelinde araştırmacılar ilişkisel istatistik yöntemleriyle iki veya daha çok değişken arasındaki ilişki derecesini sayı olarak ifade ederek değişkenler arasında bir ilişkinin varlığı ya da yokluğu veya bir değişkenin diğer değişkeni yordama gücünü ortaya çıkarır (Creswell, 2009, akt. Ocak ve Olur, 2019). Araştırmacı, ilişkilerin varlığını tespit etmek için olgular üzerinde oynama yapmaz, değişkenler üzerinde herhangi bir müdahalede bulunmaz. Araştırmacı yaptığı inceleme sonrasında neden-sonuç ilişkisi olabileceği fikrine varabilir, fakat bunu asla bir neden-sonuç ilişkisi şeklinde yorumlamaz (Hocaoğlu ve Baysal, 2019).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini 2023-2024 öğretim yılında İstanbul ilinde bulunan 130 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler kolay örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. “Kolay Örnekleme, araştırmanın ulaşılan en kolay deneklerle yapıldığı tekniktir (Yıldırım, 2017). ” Kolay örnekleme yöntemi; evreni temsil edecek örneklemin zaman, para, konum vs. bakımından elverişli ve ekonomik olması dikkate alınarak seçildiği örnekleme yöntemidir (Canbazoglu Bilici, 2019).

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine 2 bölümden oluşan veri toplama aracı uygulanmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümünde kişisel bilgiler olarak yer alan ve araştırmanın bağımsız değişkeni olarak kullanılacak olan demografik bilgiler (cinsiyet, kıdem, üniversitede değerler eğitimi dersi alıp almadığı, çocuk sahibi olup olmadığı, değerler eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitim alıp almadığı) yer almaktadır.

Veri toplama aracının ikinci bölümünde ise Bayat ve Yazar (2022) tarafından geliştirilmiş olan 33 maddeden oluşan “Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Öz-Yeterlik Ölçeği” bulunmaktadır.” Ölçekte yer alan maddeler, 1 “Hiç Katılmıyorum”, 2 “Katılmıyorum”, 3 “Biraz Katılıyorum”, 4 “Katılıyorum” ve 5 “Tamamen Katılıyorum” olacak şekilde 5’li Likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır.” Ayrıca ölçeğin geneli ve alt faktörlerine ait Cronbach Alfa güvenirlik katsayı değerleri hesaplanmış ve tüm ölçeğin iç tutarlık katsayısı .99 olarak bulunmuştur. Alt faktörlerinde ise iç tutarlık katsayıları “öğretmen davranışları” için .97, “Planlama ve Uygulama” için .98, “İş Birliği” için .96 ve “Değerlendirme” için .96 olarak bulunmuş ve bu verilere göre ölçeğin güvenirliğinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Bayat ve Yazar, 2022).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Belirtilen araştırma modeli kapsamında; hazırlanan gönüllü katılımcı formu ve iki bölümden oluşan anket İstanbul genelinde araştırmaya dahil olan öğretmenlere ulaştırılmıştır. İlk olarak araştırmaya katılacak öğretmenlerden izin formu doldurmaları istenmiştir. Formu dolduran öğretmenlere ölçek uygulanarak araştırmanın verileri toplanmıştır. Daha sonra ölçekten elde edilen veriler SPSS programında çözümlenip gerekli analizler yapılmıştır. Verilerin toplanmasının

ardından SPSS programı ile analizine geçilmiştir. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmış ve normal dağılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdikleri için iki gruplu kategorik değişkenlerin fark analizlerinde ilişkisiz örneklem için t-testi; ikiden fazla grup olan kategorik değişkenlerin fark analizlerinde ise tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi öz yeterlik algılarının araştırılmasına yönelik toplanan verilerden elden edilmiş bulgular detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Çeşitli değişkenlerin etkisinin araştırıldığı araştırmada kullanılan öz yeterlik ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında ulaşılan veriler tablolastırılıp ayrıca sözel olarak ifade edilmektedir.

1.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algıları cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi yapılmıştır. İki farklı cinsiyet grubunun katılımcı sayıları (N), ölçeğin geneli ve farklı alt boyutlarına göre aldıkları ortalama puanlar ($\bar{x}$), standart sapma puanları (S), serbestlik dereceleri (sd), t değerleri ve p değerleri Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyet değişkenine ilişkin ilişkisiz örneklemeler için t-testi sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Ölçek Geneli	Kadın	137	4.18	0.51	197	-	0.29
	Erkek	62	4.2	0.54		1.07	
Öğretmen Davranışları	Kadın	137	4.46	0.53	197	-	0.79
	Erkek	62	4.4	0.46		0.27	
Planlama-Uygulama	Kadın	137	4.21	0.50	197	-	0.38
	Erkek	62	4.2	0.52		0.89	
İş Birliği	Kadın	137	4.05	0.64	197	-	0.38
	Erkek	62	4.1	0.76		0.89	
Değerlendirm e	Kadın	137	3.98	0.70	197	-	0.14
						1.47	

Tablo 1’de de görüldüğü üzere cinsiyet değişkeninin sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimiye yönelik öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemeler için t-testinde, uygulanan ölçeğin genelinde ($p=0,29 > 0,05$), öğretmen davranışları alt boyutunda ($p=0,79 > 0,05$), planlama- uygulama alt boyutunda ($p=0,38 > 0,05$), işbirliği alt boyutunda ($p=0,38 > 0,05$) ve değerlendirme alt boyutunda ($p=0,14 > 0,05$) cinsiyet değişkeninin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

2.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimiye yönelik öz yeterlik algıları çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimiye yönelik öz yeterlik algılarının çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla ilişkisiz örneklemeler için t-testi yapılmıştır. İki farklı grubun katılımcı sayıları (N), ölçeğin geneli ve farklı alt boyutlarına göre aldıkları ortalama puanlar ($\bar{x}$), standart sapma puanları (S), serbestlik dereceleri (sd), t değerleri ve p değerleri Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2: Çocuk sahibi olup olmama değişkenine ilişkin ilişkisiz örneklem için t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Çocuk sahibi misiniz?	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Ölçek Geneli	Evet	98	4.19	0.52	197	-0.25	0.81
	Hayır	101	4.21	0.53			
Öğretmen Davranışları	Evet	98	4.49	0.45	197	0.64	0.53
	Hayır	101	4.44	0.56			
Planlama-Uygulama	Evet	98	4.22	0.51	197	-0.39	0.70
	Hayır	101	4.25	0.50			
İş Birliği	Evet	98	4.10	0.66	197	0.42	0.67
	Hayır	101	4.06	0.70			
Değerlendirme	Evet	98	3.96	0.72	197	-1.33	0.19
	Hayır	101	4.21	0.68			

Tablo 2’de görüldüğü gibi çocuk sahibi olup olmama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t-testinde, uygulanan ölçeğin genelinde ($p=0,81 > 0,05$), öğretmen davranışları alt boyutunda ($p=0,53 > 0,05$), planlama- uygulama alt boyutunda ($p=0,70 > 0,05$), işbirliği alt boyutunda ($p=0,67 > 0,05$), değerlendirme alt boyutunda ($p=0,19 > 0,05$) çocuk sahibi olup olmama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

3.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algılarının üniversitede değerler eğitimi alıp almama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi yapılmıştır. İki farklı grubun katılımcı sayıları (N), ölçeğin geneli ve farklı alt boyutlarına göre aldıkları ortalama puanlar ($\bar{x}$), standart sapma puanları (S), serbestlik dereceleri (sd), t değerleri ve p değerleri Tablo 3’ te verilmiştir.

Tablo 3: Üniversitede ders alıp almama değişkenine ilişkin ilişkisiz örneklem için t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Üniversitede ders aldınız	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Ölçek Geneli	Evet	82	4.30	0.55	197	2.20	0.03*
	Hayır	117	4.13	0.49			
Öğretmen Davranışları	Evet	82	4.51	0.47	197	1.12	0.27
	Hayır	117	4.43	0.54			
Planlama-Uygulama	Evet	82	4.31	0.54	197	1.73	0.09
	Hayır	117	4.18	0.48			
İş Birliği	Evet	82	4.15	0.77	197	1.13	0.26
	Hayır	117	4.03	0.61			
Değerlendirme	Evet	82	4.22	0.64	197	3.38	0.01*

Tablo 3'te görüldüğü gibi üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t-testinde, uygulanan ölçeğin öğretmen davranışları alt boyutunda ($p=0.27 > 0.05$), planlama- uygulama alt boyutunda ($p=0.09 > 0.05$) ve işbirliği alt boyutunda ($p=0.26 > 0.05$) üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ölçeğin genelinde ($p=0.03 < 0.05$) ve değerlendirme alt boyutunda ($p=0.01 < 0.05$) üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları üzerinde bu dersi alanlar lehine anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

4.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları hizmet içi eğitim alıp almama değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algılarının hizmetiçi eğitim alıp almama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi

yapılmıştır. İki farklı grubun katılımcı sayıları (N), ölçeğin geneli ve farklı alt boyutlarına göre aldıkları ortalama puanlar ($\bar{x}$), standart sapma puanları (S), serbestlik dereceleri (sd), t değerleri ve p değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Hizmetiçi eğitim alıp almama değişkenine ilişkin ilişkisiz örneklemeler için t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Hizmetiçi eğitim aldınız	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Ölçek Geneli	Evet	65	4.35	0.53	197	2.92	0.004*
	Hayır	134	4.13	0.50			
Öğretmen Davranışları	Evet	65	4.58	0.44	197	2.18	0.03*
	Hayır	134	4.41	0.54			
Planlama-Uygulama	Evet	65	4.36	0.51	197	2.49	0.01*
	Hayır	134	4.17	0.49			
İş Birliği	Evet	65	4.22	0.65	197	1.95	0.05
	Hayır	134	4.02	0.69			
Değerlendirme	Evet	65	4.26	0.69	197	3.39	0.001*
	Hayır	134	3.91	0.68			

Tablo 4'te görüldüğü gibi hizmetiçi eğitim alıp almama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemeler için t-testinde, uygulanan ölçeğin genelinde ($p=0,004 < 0,05$), öğretmen davranışları alt boyutunda ($p=0,03 < 0,05$), planlama- uygulama alt boyutunda ($p=0,01 < 0,05$) ve değerlendirme alt boyutunda ($p=0,001 < 0,05$) üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına yönelik anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin işbirliği alt boyutunda p değeri 0,053 olarak bulunmuş ve p değeri $> 0,05$ olduğu için hizmetiçi eğitim alıp almama değişkeninin işbirliği alt boyutunda sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına yönelik anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

5.Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algıları kıdem değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik algılarına etkisi incelenen bir başka demografik değişken ise kıdem yılıdır. Öğretmenlerin kıdem yılları 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 20 ve üzeri kategorik değişkenler olarak ele alınmıştır. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile bakılmıştır. Tek yönlü ANOVA sonucu Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Kıdem değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Alt boyutlar	Kıdem yılı	N	$\bar{x}$	S	sd	F	p
Ölçek Geneli	0-5 yıl	58	4.18	0.55	4/194	0.31	0.87
	6-10 yıl	50	4.15	0.58			
	11-15 yıl	29	4.23	0.48			
	16-20 yıl	23	4.27	0.52			
	20+ yıl	39	4.23	0.43			
Öğretmen Davranışları	0-5 yıl	58	4.37	0.64	4/194	1.38	0.24
	6-10 yıl	50	4.42	0.49			
	11-15 yıl	29	4.50	0.41			
	16-20 yıl	23	4.54	0.46			
	20+ yıl	39	4.59	0.38			
Planlama-Uygulama	0-5 yıl	58	4.24	0.53	4/194	0.53	0.72
	6-10 yıl	50	4.16	0.53			
	11-15 yıl	29	4.20	0.44			
	16-20 yıl	23	4.31	0.55			
	20+ yıl	39	4.29	0.46			
İş Birliği	0-5 yıl	58	4.03	0.75	4/194	0.43	0.79
	6-10 yıl	50	4.03	0.72			
	11-15 yıl	29	4.12	0.66			
	16-20 yıl	23	4.22	0.68			
	20+ yıl	39	4.11	0.53			
Değerlendirme	0-5 yıl	58	4.09	0.65	4/194	0.38	0.83
	6-10 yıl	50	3.98	0.79			
	11-15 yıl	29	4.10	0.69			
	16-20 yıl	23	4.01	0.64			
	20+ yıl	39	3.94	0.71			

Tablo 5’te de sunulduğu üzere kıdem değişkeninin sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizinde (ANOVA), ölçek genelinde ($p=0,87>0,05$), öğretmen davranışları alt boyutunda ($p=0,24 > 0,05$), planlama- uygulama alt boyutunda ($p=0,72 > 0,05$) ve işbirliği alt boyutunda ($p=0,79 > 0,05$) ve değerlendirme alt boyutunda ($p=0,83 > 0,05$) üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkeninin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına yönelik anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının farklı cinsiyetlere göre değişkenlik göstermediği yorumu yapılabilir. Demirhan Işcan (2007), Can (2008) ve Türk ve Nalçacı (2011) yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkeninin değerler eğitimine yönelik öz algı üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açtığı sonucuna varmışlardır. Bunların yanında Ekiz’in (2019) sınıf öğretmeni adayları ile yürütmüş olduğu çalışmada cinsiyet faktöründe kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Ancak bu çalışmaların sonuçları ile araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlar benzeşmemektedir. Bunun aksine Çetinbaş (2015), Engin (2014), Baysal (2013), Şahin (2013) ve Demirel’in (2009) yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkeninin değerler eğitimine yönelik öz algı üzerinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar araştırmamızda bulduğumuz sonucu desteklemektedir. Ulaşılan farklı sonuçların çalışılan örneklemelere bağlı olarak değişiklik gösterdiği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni çocuk sahibi olup olmama durumunun ölçeğin alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda çocuk sahibi olup olmama durumunun sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarına etkisi olmadığı yorumu yapılabilir.

Üniversitede değerler eğitimi dersini alıp almama değişkeninin de ölçek geneli ve değerlendirme alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneli ve değerlendirme boyutlarında üniversitede değerler

eğitimi dersi alanların ortalama puanı ders almayanların ortalama puanına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu bağlamda üniversitede ders alıp almama değişkeninin ölçek geneli ve değerlendirme alt boyutunu etkilediği yorumu yapılabilir. Bu sonucu Ekin'in (2019) üniversitede ders alıp almama değişkeni ile ilgili ulaştığı sonuçlar da desteklemektedir. Ekin (2019) üniversitede değerler eğitimi ile ilgili ders alan öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının ders almayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Hizmetiçi eğitim alıp almama değişkenine göre ise beş farklı alt boyutu ölçen öz yeterlik ölçeğinin dört farklı boyutunda (ölçek geneli, öğretmen davranışları, planlama-uygulama, değerlendirme) anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bağlamında hizmetiçi eğitim alıp almama değişkeni sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarında anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır yorumu yapılabilir. Ancak hizmetiçi eğitim değişkeni ile ilgili ulaşılan bu sonucu Çetinbaş (2015) ve Şahin'in (2013) kendi çalışmalarında ulaştıkları sonuçlar desteklememektedir. Bu durumun da ulaşılan örneklemelerin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızın bir diğer değişkeni kıdem yılıdır. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algıları kıdem yılı açısından bakıldığında toplanan ölçek verileri tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının kıdem yılıyla bağlantılı olarak farklılaşmadığı yorumu yapılabilir. Kıdem yılı değişkeni ile ilgili elde bu sonucu Çetinbaş (2015) ve Baysal'ın (2013) çalışmalarında elde ettiği sonuçlar da desteklemektedir.

1. Öneriler

2. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının belirli değişkenlere göre incelendiği bu çalışmanın elde edilen sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler verilebilir.
3. Literatürde öğretmenlerin değerler eğitimi öz yeterlik algılarının incelendiği araştırmalar az sayıdadır. Bu konu ile ilgili araştırmaların sayısı artırılabilir.

4. Araştırmamız sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları üzerinedir. Bu araştırma diğer branş öğretmenleri üzerinde de yapılabilir.
5. Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına yönelik yapılan araştırmalar farklı evren ve örneklemelere uygulanabilir.
6. Üniversitede değerler eğitimi alıp almama durumuna göre sadece değerlendirme boyutunda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Değerler eğitimi dersleri üniversitelerde daha kapsamlı olarak verilebilir.
7. Hizmetiçi eğitim almanın değerler eğitime yönelik öz yeterlik algıları üzerinde oluşturduğu anlamlı düzeydeki farklılıklardan da görüldüğü üzere bu eğitimler eksiksiz tüm öğretmenlere ulaştırılmaya devam edilebilir. Yüz yüze ve öğretmenlerin daha aktif olduğu eğitimler düzenlenebilir.
8. MEB tarafından sınıf öğretmenlerine değerler eğitiminin öneminden bahseden, gerekliliğini vurgulayan tanıtıcı ve öğretici seminerler düzenlenebilir.
9. Üniversitelerde görevli konunun uzmanı akademisyenler tarafından öğretmenleri değerler eğitimi yönünden geliştirebilecek çalışmalar yürütülebilir.
10. Okullarda yapılan değerler eğitimi faaliyetlerinin MEB tarafından takibi ve değerlendirmesi yapılabilir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. Ve Özdaş, F. (2013). İlköğretimde değer eğitimi ilişkin öğretmen görüşleri: nitel bir analiz. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(2), 105-113.
- Aktepe, V., Yalçınkaya, E., Gündüz, M. ve Temur, M. (2020). Değerler eğitimi dersine yönelik sınıf eğitimi öğretmen adaylarının görüşleri. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(2), 809-821.
- Altıntaş, M. E. (2016). Öğretmenler gözüyle değerler eğitimi (1.Baskı). d-eğitim Kitaplığı Yayıncılık.
- Aranlı, S., Akbulut Yamanoğlu, E., Yamanoğlu, S. & Yıldırım, E. (2023). Okulda Değerler Eğitimi. Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences 9(64), 2833-2837.
- Aydın, M. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi yönelik görüşleri (ısparta ili örneği)[Yüksek Lisans Tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Bayat, S. & Yazar, T. (2022). Development of primary school teachers' values education self efficiency scale: A validity and reliability study, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 23(3), 1975-1993,
- Bayırlı, H., Doruk, O. ve Tüfekci, A. (2020). Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri: Afyonkarahisar örneği. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education, 8(3), 865-894.
- Baysal, N. (2013). Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi[Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Can, Ö. (2008). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri[Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Canbazoglu Bilici, S. (2019). Örnekleme yöntemleri. H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Ed.), Karakter ve Değerler Eğitimi Güncel Yaklaşımlar (2.Baskı, 56-78) içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Çetinbaş, E. (2015). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik yeterliliklerinin incelenmesi[Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

Demirel, M. (2009). Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin karakter eğitimine ilişkin öz- yeterlilik inançları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37, 9-36.

Demirhan İşcan, C. (2007). İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Durmaz, M., ve Yorulmaz, B. (2022). Ödüllü Resimli Çocuk Kitaplarındaki Metin ve Görsellerin Değerler Açısından İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Eğitim Dergisi, 4(7), 519-548.

Ekin, A. İ. (2019). Öğretmenlerin değerler eğitimi öz yeterlilik algılarının incelenmesi[Yüksek Lisans Tezi]. Siirt Üniversitesi.

Ekiz , S. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının değerler eğitimi ile ilgili yeterlilikleri ve sahip oldukları metaforlar[Yüksek Lisans Tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.

Engin, G., (2014). Türkçe ve beden eğitimi öğretim programları ile bütünleştirilmiş değerler eğitimi programının etkililiği[Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Hocaoğlu, N., & Akkaş Baysal, E. (2019). Nicel araştırma modelleri- desenleri. G. Ocak (Ed.), Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2.Baskı, 66-119) içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Karamustafaoğlu, S. ve Amanat, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(3), 1-15.

Kıral, B., ve Dinçer, B. (2018). Sınıf Öğretmenliği 4. Sınıf Öğrencilerinin Değerler Eğitimine Bakış Açısı. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 9(1), 84-94.

Koç, C. (2023). Değerler Eğitimine İlişkin Temel Kavramlar. C. Koç (Ed.), Karakter ve Değerler Eğitimi Güncel Yaklaşımlar (1.Baskı, 2-16) içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Meydan, H. (2014) Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi 1(1), 93-108.

Ocak, İ., & Olur, B. (2019). Bilimsel araştırma süreci: Giriş. G. Ocak (Ed.), Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2.Baskı, 3-61) içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Onat Sayın, N. (2020). İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri (Merkezefendi ilçe örneği)[Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

Öz, G. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilim düzeylerinin değer eğitimi öz yeterlik algılarını yordayıcılığının incelenmesi[Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Şahin, T. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimi Öz-Yeterliliklerinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tekbıyık, A. (2023). İlişkisel araştırma yöntemi. H. Özmen ve O. Karamustafaoğlu (Ed.), Eğitimde araştırma yöntemleri(3.Baskı,164-178) içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Türk, N., & Nalçacı, A. (2011). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Programında Verilen Değerleri Edinme Düzeyleri (Erzincan Örneği). Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(2), 39-56.

Ulusoy, K ve Dilmaç B. (2020). Değerler Eğitimi (6.Baskı).Pegem Akademi Yayıncılık.

UNESCO, Living values education overview: 2010, 17.02.2010 tarihinde >www.livingvalues.net< adresinden edinilmiştir.

Yıldırım, İ. E. (2017). İstatistiksel Araştırma Yöntemleri (3.Baskı). Seçkin Yayıncılık